

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 -ISSN-L 2734 - 6889

ARTA PURĂ - POEZIA CREȘTIN-ORTODOXĂ

Prof. Dr. Gheorghe Constantin NISTOROIU

*„Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor,
 precum soarele soarbe un nour din marea de azur.”*

MIHAIL EMINESCU

POEZIA CREȘTIN-ORTODOXĂ DACOROMÂNĂ ESTE ARTA PURĂ PRIN EXCELENȚĂ!

Poezia ca Artă pură, de esență religioasă, respectiv creștin ortodoxă are o dimensiune **pancosmică** și **pancalică**, astfel că, frumusețea creației lirice tinde către o destinație liturgică.

POEZIA pură, cea religioasă, creștin-ortodoxă are Muntele, Marea, Fluviul, Râul, Soarele, Cerul, Stelele, Pământul, Iarba, Codrul, trilurile suave ale Ciocârliei, Privighetorii, Mierlei, Rândunicii, Turturelei, Cucului, Calofirului, are mireasma Florilor, înțelepciunea Albinelor, are Curcubeul Păunului și Aurora boreală, are deci, toate evidențele ca podoabe regale ale ei!

Geniul POEZIEI religioase, creștin-ortodoxe dacoromâne consființește pe marele Sacerdot al graiului străbun, care purifică lumina diafană a creației sale cu strălucirile gândului său patristic.

„Gândul patristic este înmiresmat de florile, plaiurile, de gurile de rai și de foșnetul codrilor țării sale, este purtat de zumzetul albinelor harnice, prin ciripitul păsărilor cerului, „de care nimeni nu se îngrijește”, spre a sădi în suflete adevăruri nemuritoare: încredere,

bucurie, pace, statornicie în muncă, în adevăr, în frumos, în iubire și săvârșirea a toată fapta cea bună.” (Mihail Diaconescu, *Discursuri*, Ed. Magic Print, Onești-2018, p. 99)

POEZIA pură este chip, crez, icoană, mărturisire, jertfă, mesaj, manifest, omagiu, evocare!

IARNA CUVINTELOR

„Mi-e frig de cuvintele tale/ ca de-o iarnă a trupului meu./ Anotimpul polar, troienit de vocale,/ îl simt dureros de mereu.// Vorbești - și mi-e ger de consoane,/ ca-n zăpezi mă cufund, înlemnit./ De tăcerile tale virane/ mi-e gol ca de-un șes viscolit.// Și-n marele-ngheț din cuvinte/ pătruns de iernaticul vid,/ aștept o silabă fierbinte/ s-o beau ca pe-un sânge torid.” (Andrei Ciurunga, *Vinovat pentru aceste cuvinte*, Ed. Cartea Românească, 1972)

Poezia pură prin viziunea sa lirico-filosofico-teologică este o admirabilă Călătorie spre zei! Cuvintele trebuiesc alese cu grijă scerdotală și potrivite graiului viu al frumuseții vieții lor! Cuvintele sunt Altarul în care gândurile se aduc jertfă curată slujind și slăvind CUVÂNTUL! Poezia pură este un zbor diafan în cuprinderea arhitecturii cerului ei simplu și profund!

ARHITECTURĂ

„Vrând clipelor, să pui pară-mă/ și umbrelor să pui odgon/ din vremea care se fărâ-mă/ faci, noaptea, lespezi de beton.// Și trupul gol al umbrei tale/ l-îngropi în zidul tău nocturn,/ din piatra-acestei catedrale/ să nu se surpe nici un turn.// În zori îți scapă-n hău mistria/ și-adormi pe-un hârb de curcubeu/ visând c-ai tencuit vecia/ pe sângele lui Dumnezeu.” (Radu Ștefan Demetrescu Gyr, *Ultimele Poeme*, Ed. Vremea, București-1994)

Arta creației în POEZIA pură trebuie să facă din scris o profesie, o vocație, o artă, o misiune, un cult, dar toate împreună să porceadă dintr-un mod de viață – model de creștin mărturisitor!

Arta pură – Icoana ortodoxă a POEZIEI dacoromâne trebuie să reveleze întotdeauna FRUMOSUL ca spirit, ce se pogoară serific pe chipul sublim al POETULUI religios!

POETUL

„De mic, o, tată, m-ai crescut cu dorul/ De-a tălmăci a firii largă carte,/ Mi-ai revărsat în inimă fiorul/ Cîmpiilor deștelenite-n Marte.// M-ai dus în fața zărilor deschise/ Și soarelui i-am îndurat arsura,/ În sufletu-mi buchetele de vise/ Au înflorit cînd înflorea răsura.// Cînd tu arai c-un tril de doină-n gură/ Sub arcu cerurilor unduiate,/ Am învățat a versului măsură/ Din simetria brazdelor arate.// Din sborul ce-l grăbește ciocîrlia/ Am învățat aprinsele avînturi/ Și ritmul, care naște armonia,/ Din legănarea grînelor în vînturi.// Tu scrii și-acum cu plugul, primăvara,/ A țarinii mănoasă poezie;/ Eu, grea dar dulce, mi-am primit povara/ De-a zugrăvi divină-i măreție.// Și-n vis, cînd noaptea își respiră-n slavă/ Luciosul păr gătit cu flori de aur,/ Prielnicele zîne din dumbravă/ Mi-aduc zîmbind ghirlande verzi de laur.” (Nichifor Crainic, *Poezii alese 1914-1944*, Ed. Roza Vînturilor, București-1990)

Lumea se înfrumusețează și se spiritualizează prin POETUL creștin ca Sacerdot liric!

Poetul, Artistul, Sacerdotul liric ortodox dacoromân se substituie poporului, nației, neamului său, fiindcă misiunea sa este chemarea PATRIEI, iar alegerea aparține PRONIEI divine!

Profetul spiritualității dacoromâne, Mihail Eminescu, și-a ridicat limba sacră, limba dulce și frumoasă la rangul desăvârșirii poetico-filosofico-teologice.

„Oameni ca Eminescu răsar la depărtări de veacuri în existența unui popor... Eminescu a fost pregătit sub toate raporturile a croi un drum nou în literatura românilor. Niciodată nu s-a văzut la noi un tempament de artist complet de o cultură atât de vastă și de puternică.” (Alexandru Vlahuță, *Revista nouă*, 1989)

„Cu spiritul său vast nutrit cu neliniște romantică, la diverse și profunde izvoare de cultură universală, dar în primul rând implicat în totalitatea manifestărilor geniului autohton cu elemente preexistente în orizontul obârșiilor noastre, al dacismului văzut ca tărâm mitic sacral, în „**trecutul nostru cel mai vechi**”, Eminescu s-a dovedit, între marii Români ai secolului XIX, acela care a reușit în mod excepțional să ridice pe culmi inegalabile vocația creatoare a nației și s-o pună de acord în chip plenar cu exigențele universale ale timpului.” (Mihai Drăgan, *Centenar Eminescu 1889-1989*, București, 1989)

DUMNEZEU și OM

„Cărții vechi, roase de molii, cu păreții afumați,/ I-am deschis unsele pagini, cu-a lor litere bătrâne/ Strâmbe ca gândirea oarbă unor secole străine,/ Triste ca aerul bolnav de sub murii afundați.// Dar pe pagina din urmă, în trăsuri greoaie, seci,/ Te-am văzut născut în paie, fața mică, dogorâtă,/ **Tu, Christoase**, - o ieroglifă stai cu fruntea amarată/ **Tu, Mario**, stai tăcută, țeapănă, cu ochii reci!//... **Fi-va oare dezlegarea celora nedezlegate?/ Fi-va visul omenirii grămadit într-o ființă?/ Fi-va brațul care șterge-a omenirii neputință/ Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărate?// Va putea să risipească cea neliniște eternă,/ Cea durere ce-i născută din puterea mărginită/ Și dorința fără-de margini?... Lăsați vorba-vă pripită,/ Mergeți regi spre închinare la Născutul în tavernă.// În tavernă?... - n umilintă s-a născut dar Adevărul?/ Și în fașe d-înjosire e-nfășat eternul Rege?/ Din durerea unui secol, din martirul lumii-ntrege/ Răsări o Stea de pace, luminând lumea și cerul...//... Azi artistul te concepe ca pe-n Rege-n tronul său,/ Dară inima-i deșartă mâna fină n-o urmează.../ De a veacului suflare a lui inimă e trează/ Și în ochiul lui cuminte **Tu ești Om și Dumnezeu!**” (Mihail Eminescu, *Poezii*, Vol.II, Cartea de acasă, Ed. Erc Press, București-2009)**

Poetul creștin ortodox se însumă și se asumă misionarismului și profetismului dacoromân!

„Adevăratul **artist** nu vorbește niciodată doar despre el. Exprimându-se el ne exprimă pe noi toți.” (Mihail Diaconescu, c.f. Preot Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, *Fundamentele Teologice ale Fenomenologiei Narrative*, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța-2005, p. 101)

Poezia pură este o Lumină cerească și un cântec sublim al pământului ce se pogoară peste viața creștină a poetului, care apoi se răsfrânge serafic peste sufletul nației în care pulsează sacra sa **Patrie**, prin crezul ei misionar al naționalismului întru armonia **unității în diversitate**.

„O țară nu e numai o legitimitate etnică..., o țară nu e numai o instituție pe baza unor tratative internaționale; o țară e o conștiință cetățenească de luptă permanentă pentru a-și impune valorile poporului ei.” (Octavian Goga, *Lumina și cântul...*, Ed. Transilvania-Sibiu, 1981)

„...Le zic supus: „Veniți de-acuma,/Străbuni din lunga vremii cale,/Și dați-mi cântecul și gluma/Și nesfârșita voastră jale./Veniți, căci glasul vostru-nvie/Un nou zorit de dimineață,/voi ce-ați murit o veșnicie/Sunteți fșămînzi azi de viață// Ei vin cu suflete-nnoptate,/De-aceea sfarmă lanțuri grele,/De-aceea urlă și se zbate/Durerea-n cîntecele mele./Doar din al veacurilor caier /Mi-am împletit eu biciul urii,/nestinsul vremurilor vaier/Mi-a scris blestemul-n ceriul gurii ! //” (Octavian Goga- Strămoșii- fragment, Poezii, Ed. Tineretului, 1968)

Apologetul, artistul, scriitorul creștin ortodox, Mihail Diaconescu vede în Arta creației pure, de orice gen, o misiune sacerdotală, o **DIACONIE** în care Frumosul creat înfrumusețează admiratorii.

Arta pură, urcă așadar, de la dialog la comuniune și cuminecare cu cei care o contemplă. „Arta este **diaconie** doar în măsura în care instituie și realizează comuniunea și comunicarea dintre autor și public.” (Mihail Diaconescu, c.f. Preot Prof. Univ. Dr. Dumitru Popescu, op. cit., p. 102)

Arta pură poate fi și omul, care în toate împlinirile sale spirituale atinge plenitudinea de Om!

O, OM!...

„O, om!... ce mari răspunderi ai/ de tot ce faci pe lume,/ de tot ce pui în scris sau grai,/ de pilda ce la alții-o dai,/ căci ea mereu spre iad sau rai/ pe mulți o să-i îndrume!// Ce grijă trebuie să pui/ în viața ta, în toată!/ Căci gândul care-l scrii sau spui/ s-a dus... în veci nu-l mai adui,/ și vei culege roada lui/ ori viu, ori mort odată.// Ai spus o vorbă! – vorba ta,/ mergând din gură-n gură,/ va veseli sau va-ntrista,/ va curăța sau va-ntina,/ rodind sămânța pusă-n ea/ de dragoste sau ură.// Scrii un cuvânt! – cuvântul scris/ e-un leac sau e-o otravă;/ tu vei muri, dar tot ce-ai zis/ rămâne-n urmă-un drum deschis/ înspre Infern sau Paradis,/ spre ocară sau spre slavă.// Spui o cântare! – viersul tău/ rămâne după tine/ îndemn spre bine sau spre rău,/ spre curăție sau desfrâu,/ lăsând în inimi rodul său/ de har sau de rușine!// Arăți o cale! – calea ta/ în urma ta nu piere;/ e calea bună sau e rea,/ va prăbuși sau va-nălța,/ vor merge suflete pe ea/ spre rai sau spre durere.// Trăiești o viață! – viața ta/ e una, numai una,/ oricum ar fi, tu nu uita,/ cum ți-o trăiești; vei câștiga/ ori fericire-n veci prin ea,/ ori chin pe totdeauna!...// O, om! – ce mari răspunderi ai!/ tu vei pleca din lume,/ dar ce scrii azi, ce spui în grai,/ ce lași prin pilda care-o dai,/ pe mulți, pe mulți, mereu spre rai/ sau iad o să-i îndrume.// O, nu uita!... fii credincios/ cu grijă și cu teamă!/ - să lași în urmă luminos/ **un grai, un gând, un drum frumos!**/ Căci pentru toate, ne-ndoios,/ Odată, vei da seamă!...” (Traian Dorz, *Cărarea tinereții curate*, Ed. „Oastea Domnului”, Sibiu-2004)

Sensibilitatea poetului creștin ortodox dacoromân este incitată permanent de **FRUMUSEȚE**: de sublimul cerului, al pământului, al naturii Vetrei străbune prin seva spiritului ei, în care se întetește continuu Corola – Aură a Eroilor-Martirilor-Mucenicilor-Mărturisitorilor-Sfințior.

Așa s-a împletit în sufletul pur al Crinului liric – **Iulia Hașdeu**, la 11 ani, poezia patriotică:

OASELOR LUI ȚEPEȘ-VODĂ

„Ca steaua Nemuririi, a Gloriei străbune,/ O! Țepeș! Falnic nume! În inimii române/ Să bată a ta suflare așa de-ngrozitoare/ Ca toată Europa de noi să se-nfioare.// Cum tu, o, mare Țepeș, cu-o mîină de români,/ Înfiptu-ai în țepe o groză de păgîni!/ Așa și noi acuma, împinși de-a ta suflare,/ Să mergem fără teamă la lupta de hotare.” (Iulia Hașdeu, *Scrieri alese*, Ed. Minerva, București-1988)

Esența poeziei creștin-ortodoxe ține de conștiința poetului care are o menire cathartică, curățitoare pentru geneza și formarea spiritului revelator, pentru întărirea conștiinței naționale, pentru înălțarea zelului religios, pentru o înțelepciune lirică a muceniei și-a sfințeniei.

Poezia creștin-ortodoxă dacoromână trebuie să fie o continuă revelare în spirit, în viziunea ei filosofico-teologică pentru a rămâne o sublimă ancorare întru armonia FRUMOSULUI divin!

UN ULTIM SFAT

(Don Quijote se ridică din spasmul morții și dă Spiritului Uman un ultim sfat, rezultat al experienței sale): „Să nu te-ntorci din cale când Duhul Rău te minte,/ Căci vei rămâne pururi în a Sodomei carceri;/ Prin fier, prin foc, prin apă, dar numai înainte,/ Căci drumurile-n spirit nu suferă întoarceri!” (Constantin Opreșan, *Cărțile spiritului și alte poezii*, Ed. Christiana, București-2009)

Poezia pură trebuie să fie o IMPRESIE, o EXPRESIE, o ÎNFIOARE și o TRANSFIGURARE!

Poetul creștin ortodox dacoromân este o sumă a conștiinței de sine, religioasă, naționalistă, universală, cosmică, transcendentă, fiind o identitate a tot ceea ce-l identifică într-un spirit ca **miracol carpatin**, acel *mirabilis spiritus loci*.

Menirea, noblețea poetului creștin ortodox dacoromân trebuie să fie identică cu unda sufletească a nației, neamului, poporului credincios, a faptelor, personajelor, eroilor și martirilor, evocând evenimente, fenomene, monumente, dar și instaurând modele, arhetipuri, care revelează viziunea dacoromână asupra lumii, acel **aesthesis carpato-danubiano-pontic!**

Poetul creștin trebuie să aducă trecutul să grăiască în prezent pentru a fi auzit în viitor!

În orice poezie religioasă dacoromână, Ruga trebuie să rămână o lacrimă a surâsului divin!

RUGA

„Uneori, primăvara, când aburul pământului mă înfiora,/ Simțeam înăuntrul meu cum încolțea iarba./ Rareori, brumărel mă învăluia cu lumina frunzelor/ învolburate,/ Aurindu-mi existența cenușie.// Doar iarna, iarna dușmănoasă, statornicită sub semnul/ eternității/ M-a zăvorât într-o clepsidră de gheață,/ Acoperindu-mi ochii cu vise,/ Măcar așa să întrezăresc curgerea ninsorilor lungi,/ Ca niște fuioare albe, îngropându-mă fără întoarcere./ Și totuși, o parte din mine s-a întors.// Rogu-Te, Doamne, mai dă-mi răgaz de câteva/ răsărituri/ Ca apoi, în înserările târzii,/ Să pot visa fără păreri de rău/ La toamnele mele de altădată.// Mai lasă-mi, Doamne, bucuria anotimpurilor,/ Să-mi străbată trupul și sufletul/ Și nu mă lăsa să mă înfricoșez de imprezibilele ierni/ Care vin peste anii mei.// Dă-mi speranța și puterea/ Să cred în primăverile care se întorc, precum păsările/ Și se opresc – pe negândite – / Și, sub streășina mea fragilă,/ Luminându-mă ca o RUGĂCIUNE...” (Eugenia Indreica Damian, în *Memoriam Spice* de Aspazia Oțel Petrescu, Ed. Elisvaros, București, 2009)

Menirea poetului creștin-ortodox, care primește harul divin și își trage seva geniului din propria noastră substanță etnico-spirituală, are autoritatea, demnitatea, noblețea, jertfa, iubirea și deplina libertate de a cânta evenimentele trecute, cruciale, nobile și legendare, aflate sub apoteoza adevărului, dar și faptele pilduitoare, înnoitoare care ar urma să se nască pe tărâmul străbun, ca ideal scrupulos al specificului dăinuirii și afirmării noastre multimilenare, lăsându-ne moștenire cu adevărat o **Operă valoroasă**. O capodoperă!

„O operă cu adevărat valoroasă crează la rândul ei noi serii de valori.” (Mihail Diaconescu, revista *Astra*, Brașov, An XIX Nr. 4 (151), Aprilie 1984)

Artistul, Poetul, Pedagogul, Filosoful, Preotul, Monahul, Profetul, Teologul sunt **sacerdoții Terrei Mirabilis – Dacia**, care au de îndeplinit o sacră misiune spirituală în istorie și în lume.

În poezia pură, religioasă, dacoromână se întrepătrund toate anotimpurile vieții poetului creștin, dar opera sa trebuie să rămână pururea o sublimă verde și ortodoxă PRIMĂVARĂ!

PRIMĂVARA

„Roiesc lumini știubeile din soare/ Și roiurile năpădesc pământul,/ Potop de aur cheltuiește Sfântul/ Să pună iarăși lumea pe picioare.// Plesnesc de ciudă mugurii pe mlade,/ Spuzind cu bube dulci fața pădurii,/ Se primenește sângele naturii/ Și frunze moi aruncă-n jur ocheade.// Sămânța-n glie zămislește viață/ Și plodu-n ou s-așteaptă împlinit,/ Sedusă firea a păcătuit/ Și-acum, însărcinată, are greață.// Și de rușine, roșie ca focul,/ Și-ascunde formele sub verde strai,/ Închihuind grădinile din rai,/ Și își așteaptă-n liniște sorocul.” (Demostene Andronescu, *Peisaj lăuntric* – versuri din închisoare. Fundația Sfinții Închisorilor, Pitești-2014)

Poezia pură – creștin ortodoxă dacoromână trebuie să fie o curgere sublimă al cărei susur liric să fie o oglindire cu lumea spiritului, a sacrificiului într-o limpezire a esențializării simbolice, care se cuminecă cu sacrificiul răscumpărător și universal al Mântuitorului Hristos!

„Pentru aceasta Mă iubește Tatăl, fiindcă Eu Îmi dau viața ca iarăși s-o iau. Nimeni nu o ia de la Mine, ci Eu Însumi o dau. Putere am să o pun și putere am iarăși s-o dau!” (Ioan X, 17-18)

Viața într-un Mântuitorul nostru Iisus Hristos trebuie să fie POEZIA Darului dăruirii noastre!

POMELNIC

„Pe toți cei ce în veacuri au căzut luptând/ Pentru biruința Crucii prea cinstite,/ Cei ce în clipa morții au avut în gând/ Numele Treimii prea blagoslovite,/ Și pe toți aceia care au râvnit/ Slava și cununa mai presus de minte,/ Pomenește-i, Doamne, Tu când vei veni,/ În Împărăția slavei Tale sfinte.// Pe toți mucenicii Nemului, eroi,/ Luptători cu spada sau cu rugi sfînțite,/ Toți cei ce se roagă astăzi pentru noi,/ Și ne scot în grabă tainic din ispite,/ Și pe toți aceia care pentru neam,/ Au trăit în temniți ca-n niște morminte,/ Pomenește-i, Doamne, Tu când vei veni,/ În Împărăția slavei Tale sfinte.// Pe tot neamul nostru

evlavios și sfânt,/ Voievozi și doamne, boieri, jupânese,/ Toți câți dorm cu trupul în acest pământ,/ În hotarul țării noastre prea alese,/ Pe părinții noștri și pe frații dragi,/ Ce s-au dus la ceruri sus de mai-nainte,/ Pomenește-i, Doamne, Tu când vei veni,/ În Împărăția slavei Tale sfinte.// Și pe toți aceia care neștiuți/ Stinsu-s-au în vremea asprelor prigoane,/ Cei ce încă astăzi zac necunoscuți,/ Și-n biserici nu au slujbe și canoane,/ Pe toți sfinții care numai Tu îi știi,/ Și al căror nume numai Tu-l ții minte,/ Pomenește-i, Doamne, Tu când vei veni,/ În Împărăția slavei Tale sfinte.” (Zorica Lațcu-Maica Teodosia, Poezii, Ed. Sofia, București-2000)

(PRIMA PARTE),

2 Februarie 2023, + **Întâmpinarea DOMNULUI**